

ΑΣΚΗΣΗ 208

ΚΥΚΛΩΜΑ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΕΝ ΣΕΙΡΑ

Αντικείμενο της άσκησης είναι να πραγματοποιήσετε μετρήσεις σε ένα RLC κύκλωμα σειράς έτσι ώστε α) να σχεδιάσετε την καμπύλη συντονισμού β) να προσδιορίσετε τις χαρακτηριστικές συχνότητες f_0 , f_1 , f_2 και γ) να υπολογίσετε τον συντελεστή υπέρτασης Q_0 .

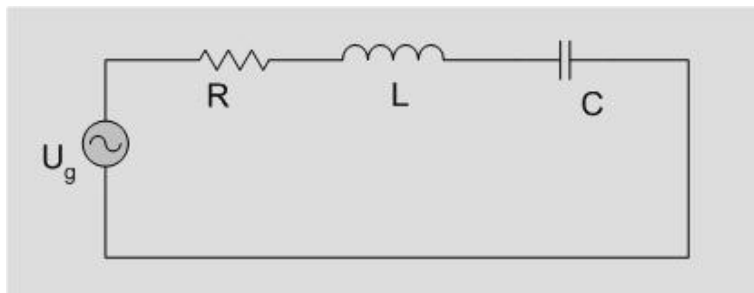
Η θεωρία της άσκησης δεν καλύπτεται από το βιβλίο του Εργαστηρίου. Διαβάστε συμπληρωματικά από το βιβλίο του μαθήματος το φαινόμενο υπέρτασης στο συντονισμό και το συντελεστή υπέρτασης

θ

Στο Σχ.1 φαίνεται ένα RLC κύκλωμα σειράς που διεγείρεται από μία πηγή εναλλασσόμενης τάσης. Η εμπέδηση (σύνθετη αντίσταση) του κυκλώματος δίνεται από τη σχέση,

$$\mathbf{Z} = R + j\left(\omega L - \frac{1}{\omega C}\right) = R + j(X_L - X_C) \quad (1)$$

όπου $X_L = \omega L$ και $X_C = 1/\omega C$.

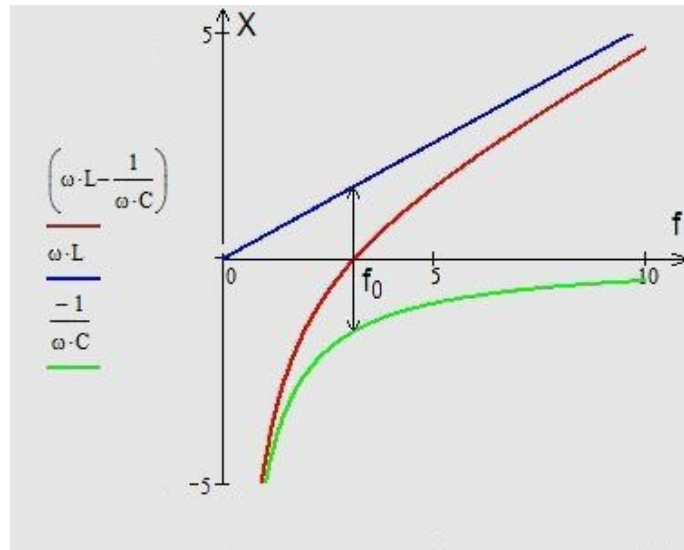
Σχ.1

Το μέτρο της σύνθετης αντίστασης του κυκλώματος $Z = |\mathbf{Z}|$ δίνεται από τη σχέση

$$Z = \sqrt{R^2 + (X_L - X_C)^2} \quad (2)$$

Η γραφική παράσταση της αντίστασης $X = X_L - X_C$ συναρτήσει της συχνότητας f φαίνεται στο Σχ.2. Το ρεύμα I που διαρρέει το κύκλωμα δίνεται από τη σχέση,

$$I = \frac{U}{Z} = \frac{U}{\sqrt{R^2 + (X_L - X_C)^2}} \quad \text{όπου } U = |U_g| \quad (3)$$

Σχ.2

Για $X=0$ ή $X_L=X_C$ και συνεπώς $\omega_0 L = \frac{1}{\omega_0 C}$ ή $\omega_0 = 2\pi f = \frac{1}{\sqrt{LC}}$, (4)

το ρεύμα I λαμβάνει τη μέγιστη τιμή του $I_0 = \frac{U}{R}$. (5)

Η κυκλική συχνότητα ω_0 καλείται συχνότητα συντονισμού του κυκλώματος.

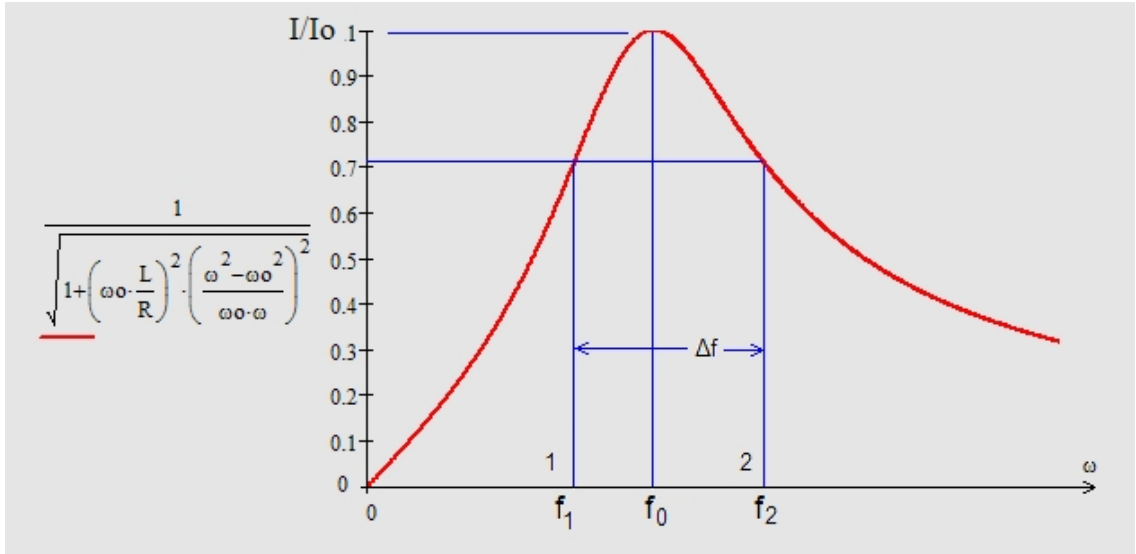
Από τις σχέσεις (3) και (5) προκύπτει η σχέση

$$\frac{I}{I_0} = \frac{1}{\sqrt{1 + \left(\frac{X_0}{R}\right)^2 \left(\frac{\omega}{\omega_0} - \frac{\omega_0}{\omega}\right)^2}} = \frac{1}{\sqrt{1 + (Q_0)^2 \left(\frac{\omega}{\omega_0} - \frac{\omega_0}{\omega}\right)^2}} \quad (6)$$

όπου $X_0 = \omega_0 L = \frac{1}{\omega_0 C}$ και $Q_0 = \frac{X_0}{R}$ (7)

Το Q_0 καλείται συντελεστής υπέρτασης του κυκλώματος στη συχνότητα συντονισμού.

Η γραφική παράσταση της σχέσης (6) φαίνεται στο Σχ.3. Για $I = \frac{I_0}{\sqrt{2}}$ ή $I=0.707 I_0$

Σχ.3

λαμβάνονται από την καμπύλη του Σχ.3 οι συχνότητες f_1 και f_2 οι οποίες ορίζουν το εύρος ζώνης συντονισμού Δf . Στις συχνότητες εντός του εύρους αυτού θεωρούμαι ότι συντονίζεται πρακτικά το κύκλωμα. Επειδή στα σημεία 1 και 2 το ρεύμα στο κύκλωμα είναι $I=0.707 I_0$, η απορροφώμενη σ' αυτά πραγματική ισχύς από την αντίσταση R ισούται με το μισό της απορροφώμενης ισχύος στη συχνότητα συντονισμού. Για τις συχνότητες f_0 , f_1 , f_2 και το συντελεστή Q_0 ισχύει

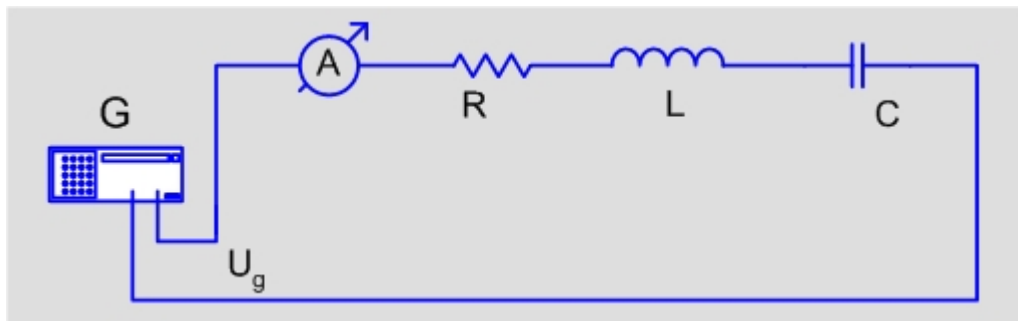
$$f_0 = \sqrt{f_1 f_2} \quad (8) \quad \text{και} \quad Q_0 = \frac{f_0}{f_2 - f_1} = \frac{f_0}{\Delta f} \quad (9)$$

Πειραματική Διάταξη - Μετρήσεις

1. Πραγματοποιήστε τη συνδεσμολογία του κυκλώματος που φαίνεται στο Σχ.4 με τις ακόλουθες τιμές για τα στοιχεία:

$C=0.1 \mu\text{F}$, $L=100 \text{ mH}$, $R_1=80 \Omega$, και $R_2=500 \Omega$, $U_g=4\text{V p-p}$

Σχ.4

2. Μετρήστε την ένταση I του κυκλώματος για τις ακόλουθες συχνότητες της γεννήτριας και συμπληρώστε τον πίνακα που ακολουθεί:

100, 200, 300, 400, 500, 600, 700, 800, 900, 1000, 1100, 1200, 1300, 1400, 1500, 1550, 1600, 1650, 1700, 1800, 1900, 2000, 2500, 3000, 3500, 4000, 5000, 10000 Hz και για τις δύο τιμές της αντίστασης.

3. Εντοπίστε τη συχνότητα συντονισμού f_0 . Για τη συχνότητα αυτή μετρήστε στον παλμογράφο τις τάσεις $V_{L(p-p)}$ και $V_{C(p-p)}$ και για τις δύο τιμές της αντίστασης.

Επεξεργασία Μετρήσεων

1. Να παρασταθεί γραφικά η σχέση $I/I_0 = \sigma(f)$ σε κοινούς άξονες με παράμετρο τις αντιστάσεις R .
2. Να προσδιορισθούν από την καμπύλη $I/I_0 = \sigma(f)$ και για $R=0 \Omega$ οι συχνότητες f_0 , f_1 , f_2 και Δf .
3. Να επαληθευθεί η σχέση (8).
4. Να προσδιοριστεί ο συντελεστής Q_0 .
5. Να υπολογισθούν οι θεωρητικές τιμές των f_0 , f_1 , f_2 και Q_0 .
6. Ποιος είναι ο βασικός λόγος για τη διαφορά της θεωρητικής τιμής $Q_0 = \frac{\omega_0 L}{R}$ από την πειραματική; Ποια τιμή κατά τη γνώμη σας είναι η περισσότερο σωστή και γιατί;
7. Σε κάθε περίπτωση απόκλισης των πειραματικών τιμών από τις θεωρητικές ποια είναι τα συμπεράσματά σας.

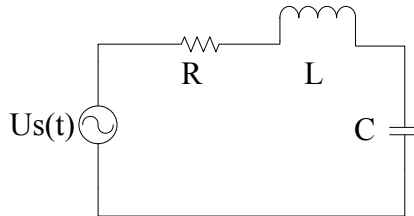
ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΕΤΡΗΣΕΩΝ

F(Hz)	I1 (R=80Ω)	I2 (R=500Ω)	I₁/I₀	I₂/I₀
100				
200				
300				
400				
500				
600				
700				
800				
900				
1000				
1100				
1200				
1300				
1400				
1500				
1550				
1600				
1650				
1700				
1800				
1900				
2000				
2500				
3000				
4000				
5000				
10000				

Ερωτήσεις προς Μελέτη

Για να παρακολουθήσετε την Άσκηση θα πρέπει να γνωρίζετε τουλάχιστον το 80% των απαντήσεων.

1. Στο R-L-C κύκλωμα του σχήματος ποια είναι η συνθήκη για να έχουμε συντονισμό;

2. Ποια είναι η συχνότητα συντονισμού;

3. Αν $U_s(t)=15\cos 2000t$, $R=100\Omega$, $L=1\text{mH}$ και $C=10\mu\text{F}$, ποιο είναι το ρεύμα συντονισμού;

4. Αν το κύκλωμα βρίσκεται σε συντονισμό με $U_s(t)=30\cos 2000t$ και το πλάτος της τάσης στο πηνίο είναι 45 Volts, βρείτε το πλάτος της τάσης στον πυκνωτή και στην αντίσταση.

5. Ποια είναι η διαφορά φάσης μεταξύ των τάσεων $U_L(t)$ και $U_C(t)$; Δικαιολογήστε την απάντησή σας.

6. Σχεδιάστε την καμπύλη συντονισμού συναρτήσει της συχνότητας.

7. Ποια είναι η συνολική σύνθετη αντίσταση του κυκλώματος R-L-C σειράς;

8. Ποια είναι η συνολική σύνθετη αντίσταση του κυκλώματος R-L-C σειράς στο συντονισμό;

9. Πώς μεταβάλλονται οι σύνθετες αντιστάσεις του πυκνωτή και του πηνίου συναρτήσει της συχνότητας;

10. Τι είναι το φαινόμενο της υπέρτασης στο συντονισμό;

11. Αν το κύκλωμα R-L-C σειράς βρίσκεται σε συντονισμό με συντελεστή υπέρτασης (ποιότητας) $Q=4$ και $U_s(t)=5\cos 2000t$ ποια είναι τα πλάτη των τάσεων $U_L(t)$, $U_C(t)$ και $U_R(t)$;

12. Αν θεωρήσω σαν έξοδο (απόκριση) του κυκλώματος την τάση στην αντίσταση ποια είναι η συνάρτηση μεταφοράς του κυκλώματος? Μπορεί το κύκλωμα να θεωρηθεί σαν φίλτρο συχνοτήτων για κάποια περιοχή συχνοτήτων; Αν ναι ποια είναι η περιοχή αυτή; (για να απαντήσετε στην ερώτηση αυτή χρησιμοποιήστε τις γνώσεις σας για τα φίλτρα συχνοτήτων της άσκησης 207).